

Informe sobre
Drets i Salut Mental
a Catalunya 2021
Gener 2022

Índex

Presentació.....	3
La Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat.....	3
Registre sobre la vulneració de drets en persones amb problemes de salut mental	4
Treball en xarxa en matèria de drets.....	4
Els nostres reptes	5
Vulneració de drets registrada durant el 2021 a Catalunya	5
Distribució territorial	5
Persona que fa la denúncia	6
Gènere de la persona	6
Edat de la persona.....	8
Motiu de discriminació	9
Diagnòstic de la persona vulnerada	10
Drets vulnerats.....	11
Qui discrimina	12
On es discrimina	12
Motiu de la discriminació.....	13
Referències	15

Presentació

La defensa i protecció dels drets és un aspecte fonamental per exercir plenament la nostra ciutadania. Segons diferents marcs europeus i mundials són els drets de les persones amb problemes de salut mental els que han de guiar les polítiques públiques, legislatives i de prestació de serveis en aquest àmbit. A més, el fet de poder posar en pràctica l'exercici dels drets, fa que disminueixi el patiment i contribueix a activar processos de recuperació i empoderament. El respecte dels drets beneficia a totes les parts involucrades i fa que augmenti el benestar de tothom.

A més, la vulneració dels drets augmenta l'estigma que envolta la salut mental i les persones amb trastorn de salut mental, invisibilitzant encara més el col·lectiu. Fer visible la vulneració contribueix de manera efectiva a acabar amb l'estigma i els prejudicis vers la salut mental.

La Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat

El propòsit de la Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat (ONU, 2006) és "promoure, protegir i assegurar el gaudi ple, i en condicions d'igualtat, de tots els drets humans i llibertats fonamentals per part de totes les persones amb discapacitat, i promoure el respecte de la seva dignitat inherent". El seu objectiu és obrir noves perspectives per a la minoria més nombrosa del món, tot garantint que gaudeixi dels mateixos drets i oportunitats que la resta de la ciutadania.

La Federació VEUS; en la seva *Guia de Drets en Salut Mental. No hi ha recuperació sense drets. Una responsabilitat compartida (2017)* organitza els nostres drets segons la convenció en:

- **Rebre un tracte igualitari i no discriminatori:** totes les persones tenim dret a rebre un tracte igualitari i no discriminatori incloses les que tenim un diagnòstic psiquiàtric (article 3,5 i 6).
- **Rebre informació comprensible:** les persones amb problemes de salut mental tenim dret a rebre informació suficient i comprensible (article 21).
- **Expressar-nos lliurement:** les persones amb problemes de salut mental tenim dret a expressar-nos lliurement en tots els àmbits de la nostra vida (article 21).
- **Decidir sobre les nostres vides i sobre el nostre tractament:** les persones amb problemes de salut mental tenim dret a decidir lliurement en tots els àmbits de la nostra vida (article 3, 12, 14, 23 i 25).
- **Mantenir la nostra confidencialitat i intimitat:** les persones amb problemes de salut mental tenim dret a que es respecti la nostra intimitat i privacitat. Això és especialment important en els contextos assistencials on la confidencialitat és fonamental.

- **Gaudir de la nostra llibertat i rebre protecció contra la tortura i altres tractescruels:** les persones amb problemes de salut mental tenim dret a rebre un tractament empàtic i humà que eviti al màxim qualsevol forma de reclusió o maltractament.
- **Viure independents, ser inclosos/es a la comunitat i treballar:** les persones amb problemes de salut mental tenim dret a disposar de serveis de suport a l'autonomia que fomentin una vida normalitzada i una completa inclusió a la comunitat (article 19 i 27).

Registre sobre la vulneració de drets en persones amb problemes de salut mental

Des de la Federació Salut Mental Catalunya fa temps vam iniciar una línia de treball entorn als drets de les persones amb problemes de salut mental tenint com a eix principal la Convenció dels Drets de les Persones amb Discapacitat. Al llarg d'aquests anys hem fet jornades, seminaris i hem elaborat diversos documents que ens han ajudada seguir avançant en aquesta matèria.

Recentment hem volgut abordar un dels reptes més importants entorn a aquest àmbit: recollir la vulneració de drets que es dona arreu de Catalunya. Per una banda, hem pogut registrar drets vulnerats des dels Espais Situa't¹ que es troben arreu del territori. Per altra banda, hem volgut involucrar les més de 75 entitats de la nostra xarxa associativa ja que sovint reben denúncies, queixes o demandes sobre vulneracions. El nostre objectiu és recollir, registrar i classificar els drets que massa sovint es vulneren a Catalunya. Això ens permet fer un seguiment, un acompanyament i incidir per aconseguir el respecte cap als drets de les persones amb problemes de salut mental en diferents àmbits: administració pública, sector privat i particular.

Gràcies a aquest registre tenim molt clar quins són els espais on més drets es vulneren, qui és que els vulnera i en quina situació i, per tant, on ens trobem actualment davant del respecte dels drets de les persones amb problemes de salut mental i el seu entorn a Catalunya. Amb aquesta informació podrem començar a dissenyar línies d'actuació concretes per avançar en el camí del compliment de la Convenció de Drets de les Persones amb Discapacitat, concretament en l'àmbit de la salut mental.

Treball en xarxa en matèria de drets

La Federació Salut Mental Catalunya forma part del Comitè Jurídic de la [Confederación Salud Mental España](#), que publica un informe anual sobre l'estat dels drets humans i salut mental a Espanya.

¹ Els Espais Situa't són punts d'informació i assessorament sobre salut mental oberts i accessibles a qualsevol persona. N'hi ha 15 arreu de la geografia catalana. Més informació [aquí](#).

Per una altra banda, també participa en la **Taula d'Entitats amb Servei d'Atenció a les Víctimes de Discriminació** promoguda per l'[Oficina per la No Discriminació](#) (OND) de l'Ajuntament de Barcelona. L'OND lluita per garantir els drets de tothom i ajudar a construir una societat més justa i cohesionada, mitjançant l'acompanyament a les persones que pateixen algun tipus de discriminació, assessorar-les jurídicament, i treballant la sensibilització de la comunitat barcelonina.

Els nostres reptes

Impulsar i promoure iniciatives que contribueixin a anar incorporant de forma progressiva els principis de la Convenció en tots els àmbits vinculats a la salut mental.

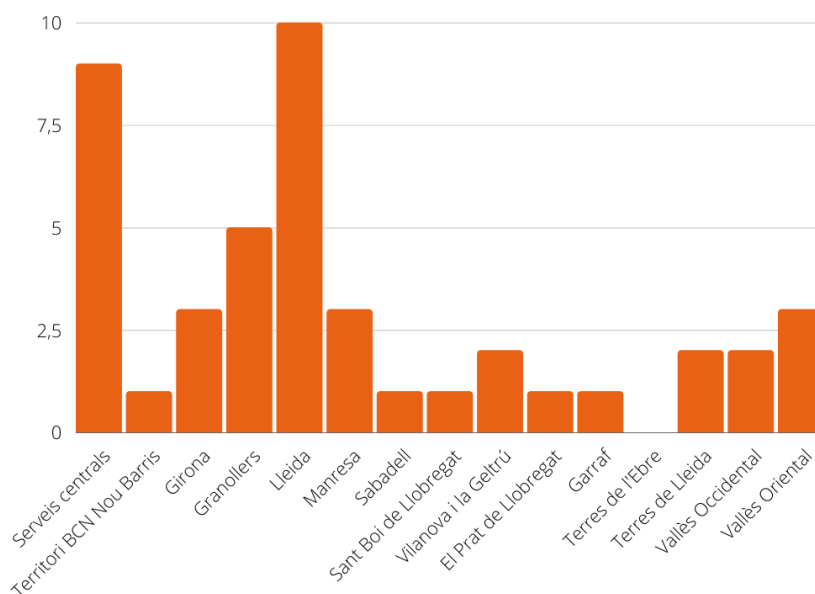
Identificar des de la perspectiva dels drets àmbits de millora i alhora eliminar actuacions que poden estar vulnerant alguns drets o dificultant el seu exercici.

Vulneració de drets registrada durant el 2021 a Catalunya

Al llarg del 2021 hem pogut detectar i registrar **36 casos de vulneració de drets** a Catalunya. D'aquests 36 casos, **10 han tingut lloc a la ciutat de Barcelona**.

El major nombre de vulneracions han estat denunciades a la **ciutat de Barcelona (28% del total de vulneracions) i Lleida (28%)**.

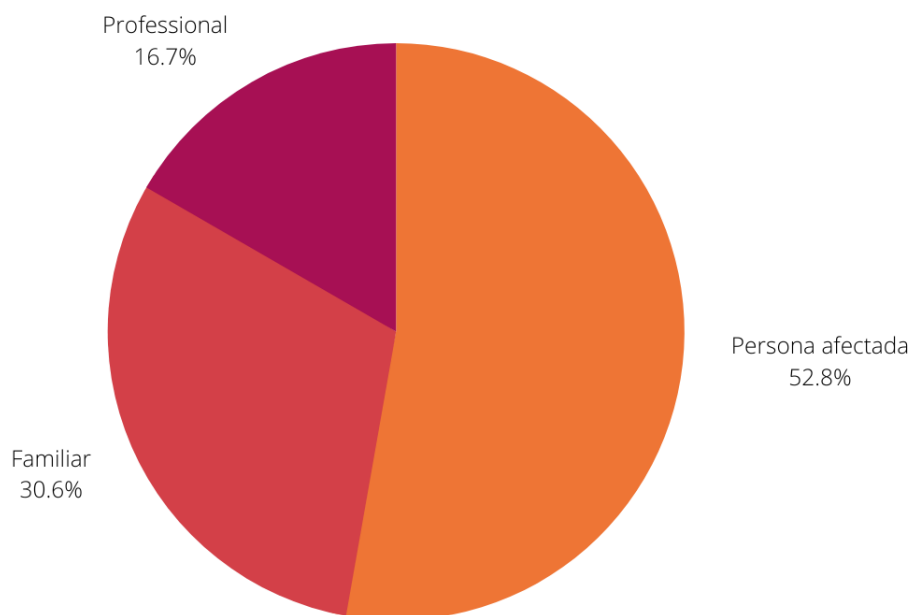
Distribució territorial

En general, les denúncies de vulneracions han arribat als Espai Situa't dels territoris d'arreu de Catalunya, punts d'informació i orientació sobre salut mental a través de la pròpia persona afectada (52%) o un familiar (30%), especialment les seves mares (19%).

En el cas de la ciutat de Barcelona, se segueix la mateixa tendència que a la resta del país, i **les denúncies les han fet, de manera majoritària, la pròpia persona afectada.**

Persona que fa la denúncia

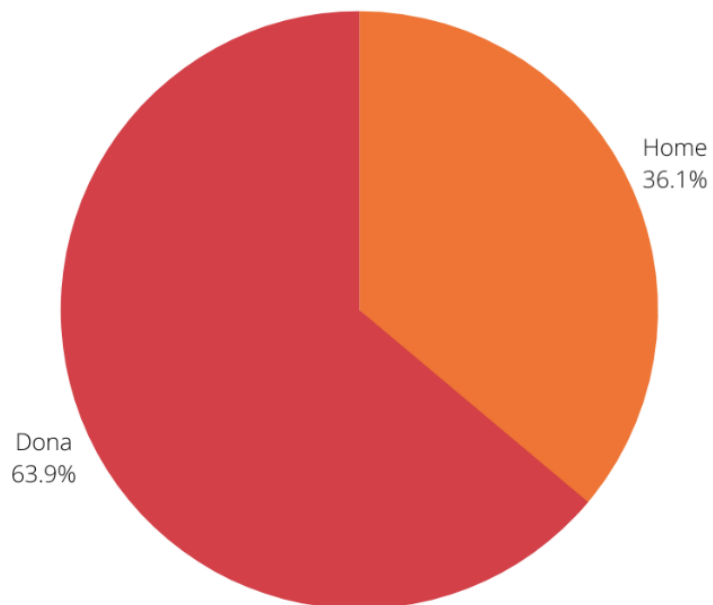

A la ciutat de Barcelona, igual que a la resta de Catalunya, tant el perfil de la persona que ens fa arribar la denúncia del cas com de la persona a qui han estat vulnerats els seus drets, acostuma a ser una **dona d'entre 35 i 50 anys.**

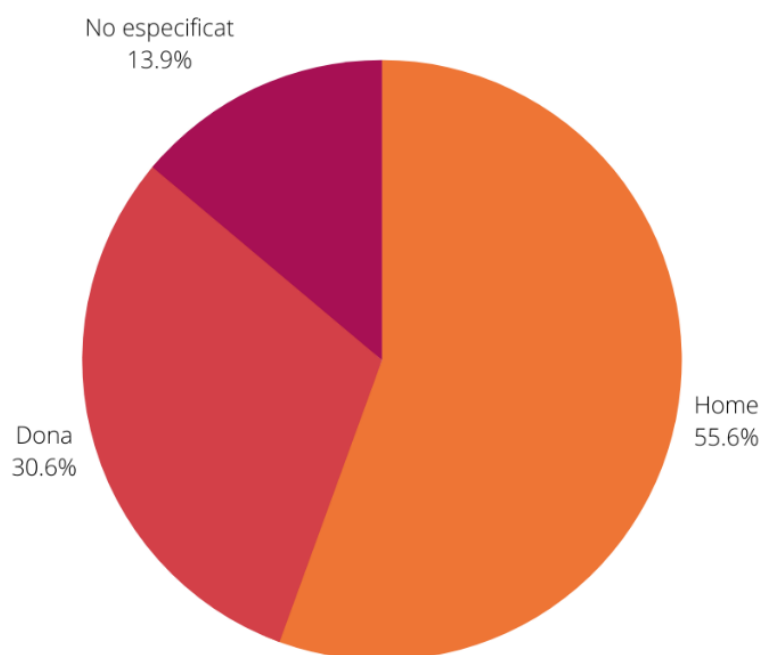
Gènere de la persona

En relació a l'edat de la persona, és important senyalar que en molts casos no tenim aquesta dada registrada (entre el 30 i 35% dels casos de vulneracions registrats).

Persona que fa la demanda

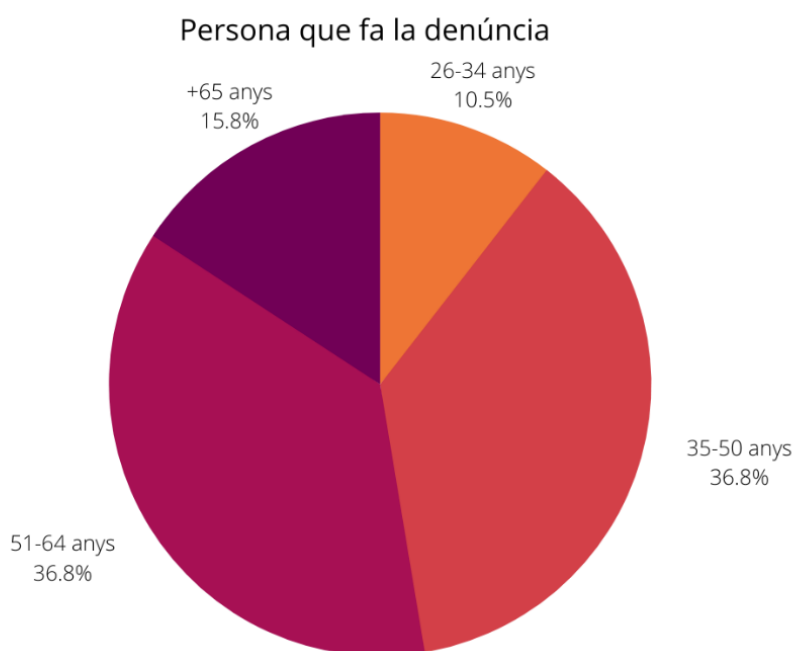

Persona afectada

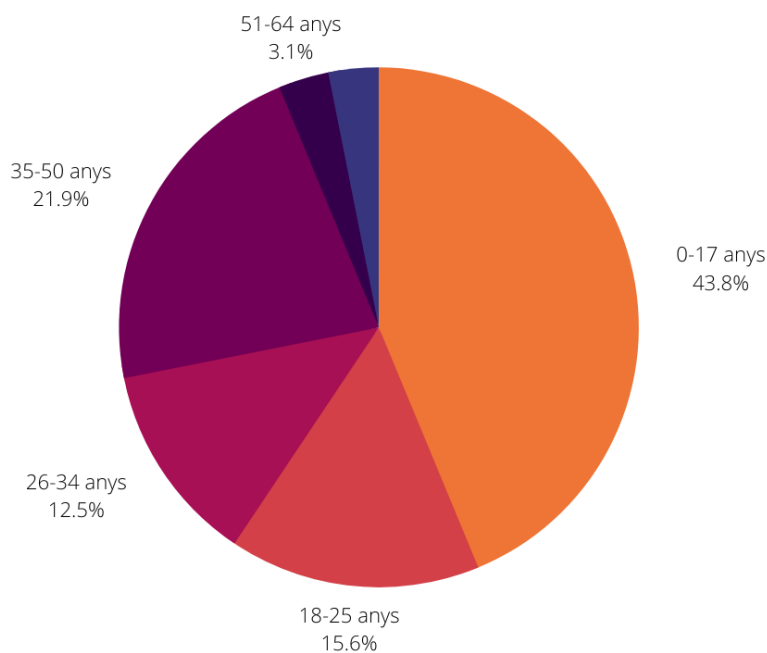

Edat de la persona

En relació a l'edat de la persona, és important senyalar que en molts casos no tenim aquesta dada registrada (entre el 30 i 35% dels casos de vulneracions registrats).

Persona afectada per la vulneració

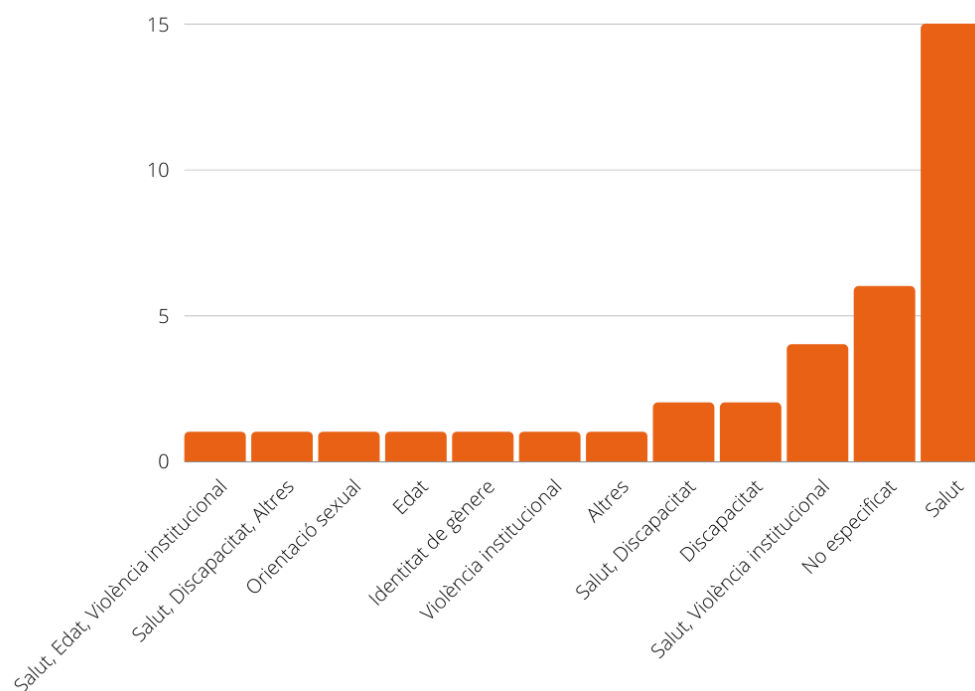

És interessant senyalar que cap cas de vulneració de drets detectat a la ciutat de Barcelona és un cas d'abordatge complex. **L'únic territori amb casos complexos és Lleida amb el total d'ells, 10 vulneracions i 10 casos complexos.**

Entenem per casos complexos aquelles situacions o demandes en que hi ha una dificultat de maneig de la simptomatologia i de la cura de la pròpia salut de la persona afectada, alhora que les seves necessitats no han estat resoltes pels diferents serveis. Aquestes situacions s'acostumen a veure acompanyades i agreujades per altres factors com les dificultats personals i/o familiars per a l'afrontament del problema de salut, situacions d'exclusió social o de risc de patir-ne, entre d'altres.

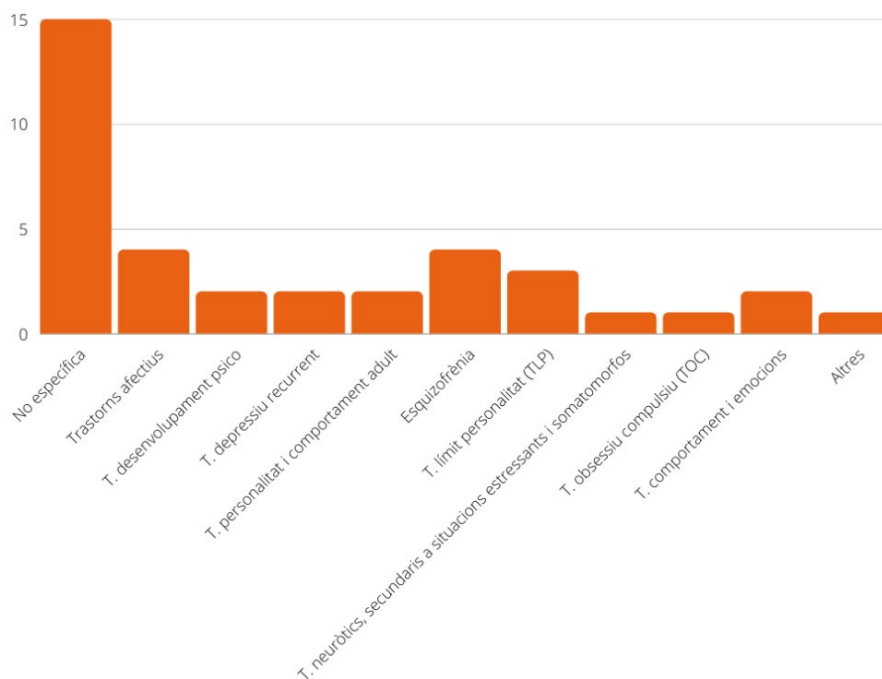
En general, la situació de vulneració que s'ha detectat a Catalunya, és **per motiu de salut** (15 casos) i de violència institucional (4 casos).

Motiu de discriminació

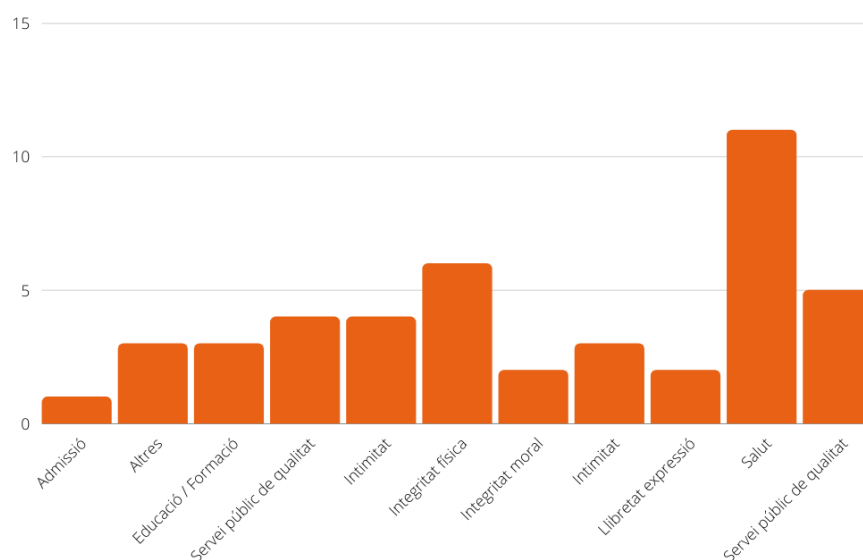
Partint de la idea que el principal motiu de discriminació ha estat la salut, i que una mateixa persona pot estar diagnosticada de més d'un trastorn, observem que en la majoria dels casos la persona vulnerada està **diagnosticada d'esquizofrènia, trastorn afectiu i trastorn límit de la personalitat (TLP)**.

Diagnòstic de la persona vulnerada

Seguint la mateixa tendència que a la resta de Catalunya, a la ciutat de Barcelona ens trobem que els drets més freqüentment vulnerats són, per aquest ordre, els **drets a la salut de la persona**, seguits del dret a la **integritat moral i física**. Aquestes dades coincideixen amb les publicades a l'informe "La discriminació a Barcelona 2020", publicat per l'Oficina per la No Discriminació (OND) de l'Ajuntament de Barcelona.

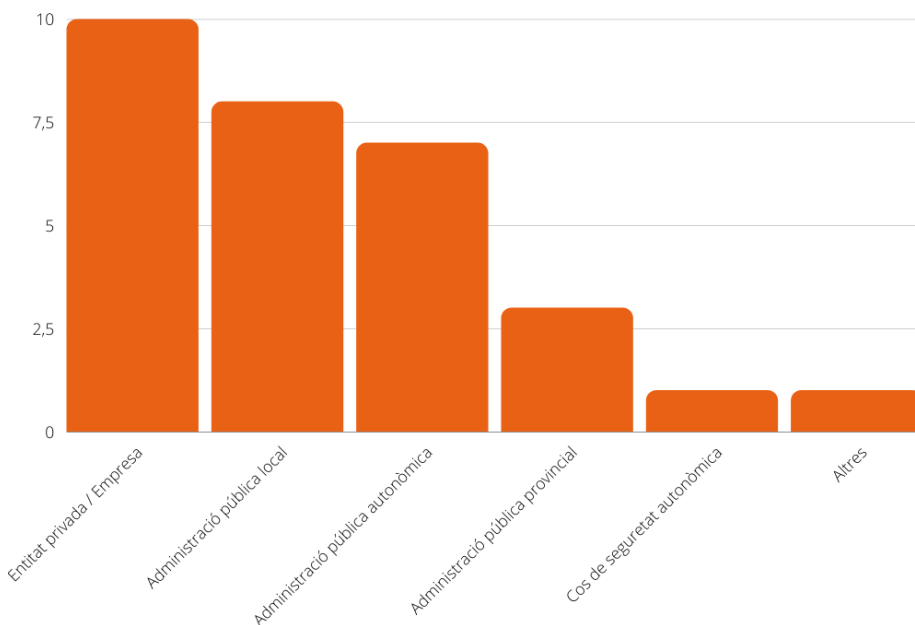
Drets vulnerats

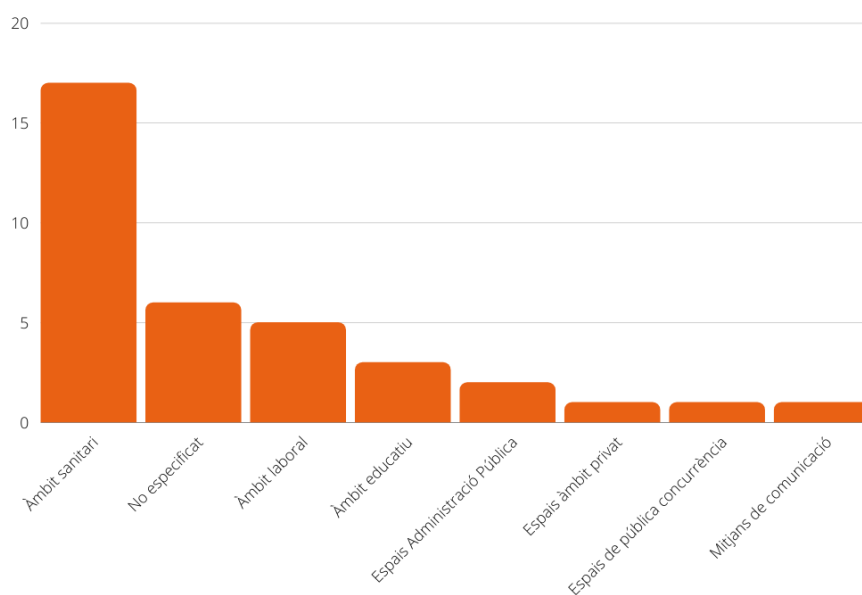
A Catalunya, les discriminacions i vulneracions es produeixen principalment en l'àmbit privat (28% dels casos), seguit de l'administració local (22% dels casos) i l'autonòmica (20% dels

casos). Pel que fa a qui comet la discriminació veiem que el 48% és a l'àmbit sanitari.

Qui discrimina

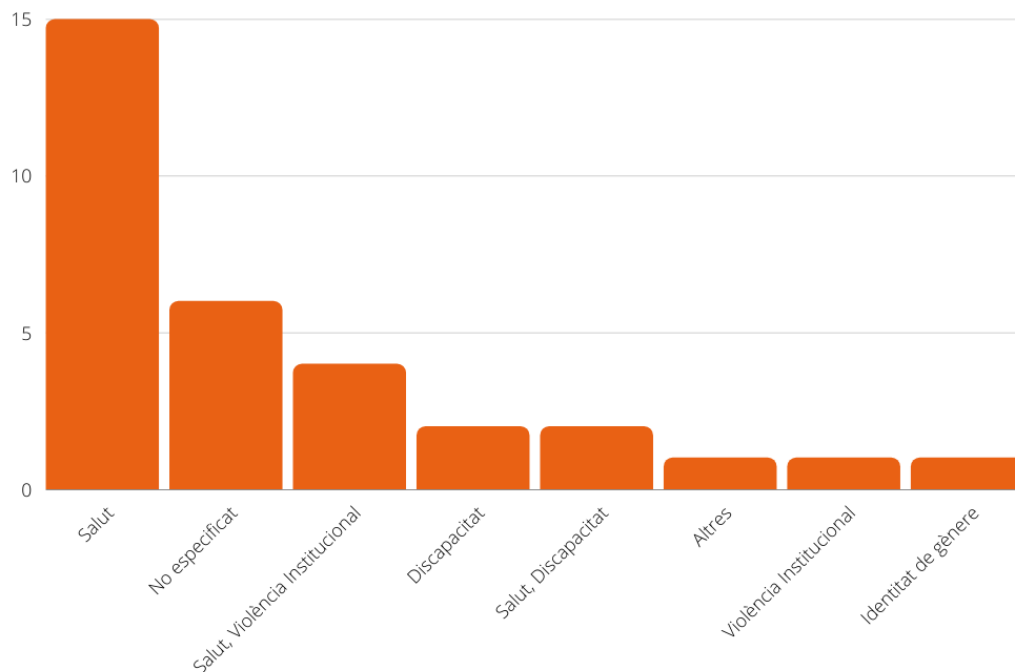

On es discrimina

També podem veure que, com avançàvem, el principal motiu de la discriminació és la salut, però també s'han registrat motius de discriminació com l'edat o la identitat de gènere.

Motiu de la discriminació

Altres dades recollides al voltant dels casos de vulneracions de drets, han estat la nacionalitat de la persona vulnerada, si aquesta estava o no en situació d'incapacitat jurídica, o si disposava del certificat de discapacitat i el grau atorgat. Donat que aquestes dades s'han registrat en molts pocs casos, no les hem tingut en compte en l'anàlisi de 2021.

De forma general, i especialment durant la pandèmia sanitària per la COVID19, i malgrats esforços que duu a terme la Federació SMC per millorar la recollida de dades, la **infradenúncia** continua sent una problemàtica que invisibilitza el fenomen de les discriminacions i vulneracions als drets de les persones amb problemàtica de salut mental.

Tal i com es recull en l'**Informe de la Taula d'Entitats amb Servei d'Atenció a Víctimes de discriminació (2021)**, la infradenúncia pot venir motivada per:

- La vivència quotidiana i normalitzada de la discriminació.
- La manca de confiança en un sistema poc efectiu davant les denúncies de discriminació.
- La manca de proximitat i accessibilitat dels cossos de seguretat cap a la ciutadania.
- La por a les conseqüències de la denúncia (represàlies).
- L'extrema vulnerabilitat de certs perfils de víctimes, entre les que hi poden estar les persones amb problemàtica de salut mental.
- La negació o vergonya.
- La poca accessibilitat dels procediments de denúncia.

Aquest fet empeny més que mai a la Federació SMC a continuar la seva tasca de detecció i denúncia de les situacions de discriminació i vulneració de drets de les persones amb problemàtica de salut mental, amb la implicació i participació activa de totes les entitats i serveis federats.

Referències

1. Ajuntament de Barcelona. (2022). *Informe de l'Observatori de les Discriminacions a Barcelona 2021*.
https://ajuntament.barcelona.cat/dretsidiversitat/sites/default/files/INFORME_DISCRIMINACIONS_BCN2021_CA.pdf
2. Confederación Salud Mental España. (2022). *Informe sobre el estado de los Derechos Humanos en salud mental, 2021*. <https://consaludmental.org/wp-content/uploads/2022/06/Informe-Derechos-Humanos-Salud-Mental-2021.pdf>
3. Federació Veus. (2017). *Guía de Drets en Salut Mental. No hi ha recuperació sense drets*. <https://www.salutmental.org/wp-content/uploads/2020/05/guia-drets-salut-mental-veus-2017.pdf>
4. Organización de las Naciones Unidas. (2006). *Convención sobre los Derechos de las Personas con Discapacidad*.
<https://www.un.org/esa/socdev/enable/documents/tccconvs.pdf>

Carrer Nou de Sant Francesc, 42, baixos
08002 Barcelona

Tel. 93 272 14 51 · info@salutmental.org

www.salutmental.org

